

บทบาทสตรีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย Roles of Women in Chiang Rai Local Government Organization Administration

มนสิชา ภักดิเมธี^{1*} , พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง^{2**}
Monsicha Phakdimetee^{1*} , Pollavat Prapatong^{2**}

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
เลขที่ 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

¹Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Mae Fah Luang University
333 M.1, Thasud, Muang, Chiang Rai 57100

²สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
เลขที่ 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

²School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University
333 M.1, Thasud, Muang, Chiang Rai 57100

บทคัดย่อ

การศึกษบทบาทของสตรีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงรายครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทผู้บริหารสตรีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย 2) คุณลักษณะของความเป็นผู้นำสตรีของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย และ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะบทบาททางการเมืองของสตรีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปอธิบายเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยค้นพบว่า การส่งเสริมการเผยแพร่บทบาทการทำงานของผู้หญิง มักจะไม่ได้ได้รับการสนับสนุนและนำเสนอผลงานให้ปรากฏต่อสาธารณชน ความร่วมมือของทุกฝ่ายในการที่จะมาประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ บทบาทของผู้หญิงที่โดดเด่นออกสู่สาธารณชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ การพัฒนานาบุคลิกภาพของผู้บริหารสตรี

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: monsicha.my01@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (อาจารย์ ดร. ประจักษ์นักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง)

เริ่มต้นจากภาพลักษณ์ที่เราแสดงออกโดยสีหน้า กิริยาท่าทาง เครื่องแต่งกาย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเชื่อมั่นในภาพพจน์ของผู้บริหารสตรี และสามารถสร้างภาพลักษณ์ของผู้บริหารสตรีได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้ผู้ร่วมงานหรือประชาชนหน่วยงานอื่นๆ ยอมรับในบุคลิกภาพของผู้บริหารสตรี ลักษณะของผู้บริหารสตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย มีความจริงใจและรักษาคำพูด ตั้งใจในการทำงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้าน มุ่งมั่นและมีทัศนคติในการทำงานเพื่อชุมชน มีความปรารถนาดีต่อชุมชน สามารถในการที่จะรวบรวมกลุ่มคน และสามารถถ่ายทอดประเด็นปัญหาและแสวงหาความร่วมมือ เพื่อแก้ปัญหาแก่ชุมชน จัดการและการให้บริการ มีเครือข่ายที่สามารถขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือเพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน หรือเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ และมีภาวะผู้นำ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และสามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและประโยชน์ของส่วนรวม สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะบทบาททางการเมืองของสตรี ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย พบประเด็นปัญหาเรื่องของการรักสวยรักงาม ความไม่อดทนต่อความลำบากต่าง ๆ ในพื้นที่ การไม่กล้าตัดสินใจ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องการการตัดสินใจในภาวะเร่งด่วน การมีลักษณะของความเป็นคนละเอียดถี่ถ้วน รวมถึงความไม่แข็งแรงของสภาพร่างกายเพื่อเปรียบเทียบกับเพศชาย เป็นต้น โดยในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนต่างไม่ได้ต้องการให้เพศหญิงมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงเท่ากับเพศชายแต่อย่างใด เพราะทั้ง 2 เพศ มีลักษณะหรือข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน โดยแม้เพศชายจะแข็งแรงกว่า แต่ก็มีผลเสียดรอปรอบคอบน้อยกว่า

คำสำคัญ

บทบาททางการเมือง สตรี จังหวัดเชียงราย

Abstract

The study of the roles of women in Chiangrai local government organization administration aims to 1) to investigate female roles in local administrative organization of Chiang Rai province; 2) to investigate leadership attributes of female leaders in local administrative organization of Chiang Rai province; and 3) to investigate problems and recommendations regarding female roles in administration of local administrative organization in Chiang Rai province. This qualitative research employed documentary analysis, observation, and in-depth interview for data collection and narrative summary for data analysis.

The findings indicated that female leader roles in administration of local administrative organization should be promoted and disseminated because the women often do not receive the support to present their work to the public. Thus, gaining cooperation from all parties in order to disseminate the prominent roles of the women to the public is so important. Development of

personality of female leaders should start from facial expression, gesture and costume. Because they indicate confidence and create positive images of the female leaders which help them to get accepted by their associates, the public and other agencies. Characteristics of female leaders in the local administrative organization in Chiang Rai province are, being sincere, keep their promises, willingness to improve local people's quality of life which help them to gain respect from local people. They have a strong desire and positive attitudes to work for the communities. The female leaders have ability to gather a group of people and convey the issues to seek for the cooperation to solve the problems, manage and service. They have networks to assist or cooperate for benefit of the community. They also have leadership attribute in making a decision decisively and quickly. Finally, they give the order to their subordinates effectively based on righteousness and usefulness of the communities. The problems of the female leaders in the local administrative organization in Chiang Rai province are, issue of beauty, being intolerable in the difficulties in the areas and indecisiveness especially when the decision needed in emergent situations. Moreover, the female leaders are detailed, nagging, and physical weak when compared with males. However, all informants do not want to have physical strong as men. Because both female and male contains advantage and disadvantage characteristics. Although, men are stronger, they are less careful than women.

Keywords

Political Roles, Women, Chiang Rai Province

บทนำ

การบริหารองค์การที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นองค์ประกอบและมีบทบาทที่สำคัญยิ่งซึ่งจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้าการบริหารงาน ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้คอยชี้แนะ ชูใจ ประสานงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามแผนงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีขึ้นในองค์การ เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีขององค์การเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ มัลลิกา ตันสอน (2545) กล่าวว่า ความสำเร็จของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถทำงานให้กับองค์การได้อย่างเต็มความสามารถและด้วยความเต็มใจถือเป็นงานสำคัญและท้าทายสำหรับผู้บริหารทุกคนที่จะต้องใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการกระตุ้นหรือชักจูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง ทুমเทให้กับองค์การอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงกลไกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อที่จะสามารถชักจูง กำกับ หรือผลักดันให้บุคคลเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมไปตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น นับเป็นพัฒนาการสำคัญอีกก้าวหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2525 ที่เปิดโอกาสให้สตรีสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนัน เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในชนบทยิ่งเพิ่มมากขึ้น แม้กฎหมายจะไม่เป็นเครื่องกีดกันสตรีในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับแล้วก็ตามแต่ในภาพรวมแล้วสัดส่วนการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่างๆ ของสตรี ปัญหาของสตรีเมื่อทำงานการเมือง สตรีเมื่อเข้ามาทำงานการเมืองประสบปัญหาเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นสตรีการเมืองจากภาคภูมิศาสตร์ใดก็ตาม ปัญหาที่ประสบคือ ปัญหาจากตนเอง ปัญหาครอบครัว ปัญหาความปลอดภัย ปัญหาชุมชน และปัญหาการเมืองในชุมชน สตรีการเมืองแม้มีความเชื่อมั่นในตนเองแต่ก็ยอมรับว่าตนเองนั้นยังมีความรู้่น้อย โดยเฉพาะความรู้ด้านการเมือง มีประสบการณ์น้อยในการทำงานชุมชน มีความสามารถทางภาษาน้อย ทำให้ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก ปัญหาครอบครัวที่พบมาก คือ ปัญหาการบริหารเวลาให้สมดุลระหว่างงานดูแลตนเอง งานครอบครัว และงานการเมือง เป็นปัญหาใหญ่ของสตรี ทำให้เกิดความเครียด เวลาพักผ่อนมีน้อย มีผลต่อสุขภาพ ในที่สุดอาจนำไปสู่ความแตกแยกในครอบครัว เนื่องจากการเมืองเป็นงานพัฒนา และงานช่วยเหลือชาวบ้าน เมื่อชุมชนประสบความเดือดร้อน สตรีการเมืองก็ต้องออกไปช่วยเหลือ ทำให้ต้องกลับบ้านมีเดิค่า ครอบครัวจึงเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัย ปัญหาที่เกิดจากสมาชิกในชุมชนเอง คือ ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับงานพัฒนาชุมชน มีความคิดไม่ค่อยถูกต้อง คิดแต่เรียกร้องสิทธิประโยชน์ แต่ไม่ค่อยคิดพึ่งตนเอง มีความคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแหล่งเงิน แหล่งทอง เพราะรัฐโอนงบประมาณมาให้ จึงคิดพึ่งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมองเห็นงานพัฒนาหมู่บ้านจะต้องเริ่มที่ “เงิน” มากกว่าเริ่มที่ “ความร่วมมือของชาวบ้าน” นอกจากนี้ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการเมืองควรเป็นงานของบุรุษ นอกจากนี้การเมืองในชุมชนจากกลุ่มผลประโยชน์ในชุมชนมีความขัดแย้งกันค่อนข้างมาก เพราะต่างต้องการเข้าถึงอำนาจรัฐในการจัดสรรงบประมาณและสิทธิประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งสูงมากระหว่างฝ่ายสภา กับฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้สตรีทำงานการเมืองค่อนข้างยาก

ความเป็นผู้นำทางการเมืองการบริหารของสตรีที่ผ่านมาในอดีต สาเหตุหนึ่ง คือ การมองเห็นความแตกต่างทางกายภาพระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย และความแตกต่างที่วุ่นวายถูกนำมาอธิบายถึงสถานะของแต่ละฝ่ายเรื่อยมาขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและทัศนคติของผู้คนในสังคมแต่ละชาติ เช่น กรณีของสังคมไทยแต่ดั้งเดิมที่มองเห็นสถานะของเพศหญิงเป็นเพียง “ช้างเท้าหลัง” ของเพศชายเสมอมา และโดยภาพรวมแล้วการมองสถานะภาพของเพศหญิงในเกือบทุกสังคมมักเป็นการมองสถานะของเพศหญิงในลักษณะที่แสดงให้เห็นความต่ำต้อยกว่าสถานะของเพศชายมากกว่า และทรรศนะที่ว่านี้เองเห็นผลในความเป็นจริงที่ว่าเพศหญิงถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่สุจริตธรรม การมองถึงสถานะของเพศหญิงดังกล่าวนี้เองมีผลถึงการได้แย่งเรื่องสิทธิของเพศหญิงมากขึ้นและบ่อยครั้งยิ่งขึ้น เหตุหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางซึ่งกระตุ้นเพศหญิงให้สำนึกยิ่งขึ้นถึงความต่ำต้อยในสถานะภาพของตน เห็นว่าการเอาเปรียบจากเพศชายกลายเป็นความไม่ยุติธรรมของสังคมที่มองเห็นชัดเจนขึ้น ผู้หญิงต้องรับผิดชอบ

ทางสังคมและมีบทบาทมากขึ้น คือ ผู้หญิงไม่เพียงทำงานแต่เฉพาะในบ้าน หากยังต้องทำหน้าที่ช่วยหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว แต่บทบาทผู้หญิงถูกจำกัดอยู่เฉพาะบางงานเท่านั้น เมื่อผู้หญิงต้องรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน ทำให้ผู้หญิงไม่มีเวลาและขาดโอกาสพัฒนาตนเอง รวมทั้งขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าของสังคมที่เปิดกว้างประกอบกับการส่งเสริมและพัฒนาสตรีอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่เก่ง มีความสามารถ เฉลียวฉลาด สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ รวมทั้งผู้หญิงมีโอกาสก้าวออกจากสังคมที่จำกัดวงอยู่เฉพาะในครัวเรือนและเครือข่ายเข้าสู่สังคมในระดับชุมชน สถาบันและองค์กรต่าง ๆ มากขึ้น และก้าวไปสู่บทบาทที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ผู้หญิงได้รับการยอมรับและสามารถยกระดับสถานภาพทางสังคม

การศึกษามุ่งศึกษาบทบาทสตรีในการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย คือ สตรีที่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในสถานภาพเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจที่ทำให้สตรีจังหวัดเชียงราย เริ่มเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การที่จะเพิ่มสัดส่วนสตรีทางการเมืองนั้น ต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อสตรีว่าเป็นเพศของผู้ตาม และต้องการคนปกป้องคุ้มครองให้ได้ โดยที่สตรีก็ต้องพัฒนาตนเองทำให้สังคมยอมรับและเห็นถึงความสามารถของสตรี อีกทั้งสตรีด้วยตนเองก็ต้องยอมรับซึ่งกันและกัน ช่วยกันพัฒนาขีดความสามารถของสตรีด้วยกันเพื่อร่วมแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคและผลักดันให้สตรีเข้าไปมีบทบาทในระดับอำนาจการตัดสินใจในการบริหารทางการเมือง เหตุที่จำต้องผลักดันให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นนั้น เพราะการที่จะดำเนินการผลักดันนโยบายทางสังคม ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งเน้น บทบาททางการเมืองของสตรีในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ของจังหวัดเชียงราย ซึ่งให้เห็นถึงบทบาทในการเป็นผู้นำทางการบริหารว่ามีลักษณะในการบริหารอย่างไรให้สอดคล้องกับแผนนโยบายการกระจายอำนาจที่ได้มีการตราเป็นพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้นำสตรี เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพของสตรีให้มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ประชาชนให้การยอมรับในบทบาทหรือให้โอกาสในการแสดงบทบาทมากขึ้นกว่าปัจจุบันในด้านต่างๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสตรีขององค์การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย ต่อไป

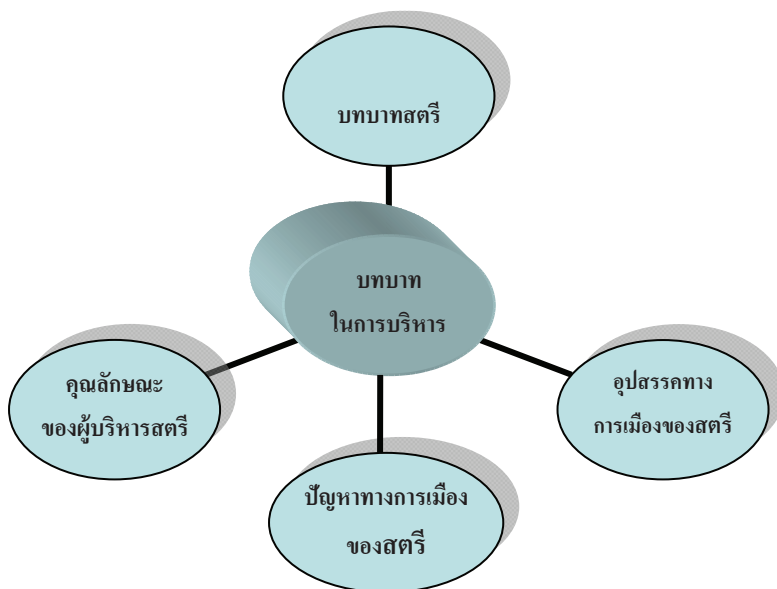
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นผู้นำสตรีของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสตรี ที่ดำรงตำแหน่งนายกองค์การปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาจังหวัด ข้าราชการในองค์การปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย จำนวน 57 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2.2 รวบรวมข้อคำถามจัดทำเป็นร่างแบบสัมภาษณ์
- 2.3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดที่วิจัย
- 2.4 แบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ผ่านการแก้ไขแล้ว ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์โดยให้ตรงตามเนื้อหา การใช้ถ้อยคำสำนวนความชัดเจนในข้อคำถาม และครอบคลุมเรื่องที่วิจัย
- 2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดพิมพ์เป็นชุดสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 การสัมภาษณ์ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาจังหวัด ข้าราชการในองค์การปกครองท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยขอเข้าพบปลัดองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงรายละเอียดการวิจัยครั้งนี้ ปลัดองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงรายได้ประสานงานแต่ละกองโดยแจ้งให้หัวหน้ากองทราบเรื่องการสัมภาษณ์ เพื่อให้แต่ละกองจัดเตรียมบุคลากรเข้าสัมภาษณ์ การนัดสัมภาษณ์แต่ละครั้งนัดผ่านหัวหน้าบุคลากรเรื่องวัน เวลาและสถานที่ โดยสัมภาษณ์พนักงาน ข้าราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายทั้งหมด 57 คน

3.2 ผู้บริหารสตรี ที่ดำรงตำแหน่งนายกองค์การปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอสัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารสตรี โดยถือหนังสือไปพบผู้บริหารสตรีทั้ง 3 คน ด้วยตนเอง พร้อมแนะนำตัวเองและหัวข้องานวิจัยที่จะสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของสตรีไทย ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้นำ และคุณลักษณะของผู้นำที่ดี โดยใช้สถิติข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. บทบาทผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาพบว่าผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย มีบทบาททางด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอยู่เสมอ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างความเข้าใจให้ผู้ร่วมงานรับทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ยังมีการกระตุ้นให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันและยังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงานด้วยตนเอง เช่น คำกล่าวของผู้ร่วมงานเกี่ยวกับการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย บทบาทของสตรีไทยในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย ในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารสตรีที่อยู่ในตำแหน่งที่มีบทบาทด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านสร้างความร่วมมือในองค์กร ด้านสื่อสารการแลกเปลี่ยน ด้านปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทต่อการบริหารงานมาก ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ผู้บริหารสตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและผู้บริหารสูงสุดในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย โดยวิสัยทัศน์ในการบริหารงานของผู้บริหารสตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ต้องทำงานอย่างรวดเร็ว เรียบร้อย ให้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่ออย่างสม่ำเสมอ และยังต้องทำงานและบริหารงาน

เชิงรุก เมื่อพิจารณาถึงบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นหลาย ๆ ด้านของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายควบคู่ไปกับผลงาน ไม่ว่าจะเป็นผลงานก่อนได้รับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย หรือผลงานหลังจากได้รับตำแหน่ง ทั้งในส่วนของ การใช้งบประมาณจากท้องถิ่นเอง และในส่วนของ การประสานงานเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นพร้อมทั้งพิจารณาควบคู่กับบุคลิกภาพและมุมมองในการวางตัว การบริหารงาน และการปฏิบัติงาน ความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ สามารถสั่งการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การมีความอดทน การเป็นบุคคลที่กว้างขวาง มีเครือข่ายในการทำงานและประสานงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่อยู่เสมอ และความพึงพอใจของประชาชนในการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสตรี จึงสรุปได้ว่าผู้บริหารสตรีได้กำหนดและวางรากฐานแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้บริหารท้องถิ่นอื่นที่เป็นชาย และยังได้ตั้งมาตรฐานในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ไว้ค่อนข้างสูงทีเดียว

2. คุณลักษณะของผู้นำสตรี ของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะความเป็นผู้นำสตรีของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย พบว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะทางกายที่สง่างาม สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง สามารถพูดสื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีบุคลิกภาพที่ดี วางตนเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เมื่อปฏิบัติงานก็ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มขีดความสามารถของแต่ละคน และเมื่อต้องปฏิบัติงานก็มีทักษะในการแก้ปัญหา เมื่อเกิดการขัดแย้งก็สามารถจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ในการทำงานมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมากมายก็สามารถปฏิบัติงานส่วนอื่นโดยการมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทนตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล จึงทำให้มีผลงานที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์มากมาย ในด้านคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมก็เป็นผู้ที่มีความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เสียสละและอุทิศตนเองและเวลาให้กับการทำงานอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และมองการไกล สามารถปฏิบัติงานได้จนเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานทุกคน เพราะเวลาปฏิบัติงานนั้นใช้หลักประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของทุกฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์และนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยผ่านการประสานงานร่วมกับชุมชน ติดต่อสื่อสารงานกับผู้นำชุมชนสม่ำเสมอ ลงพื้นที่เพื่อพบปะและร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นเพื่อสร้างพันธมิตรกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานทุก ๆ ด้าน รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีอย่างต่อเนื่องเสมอมา ส่วนคุณลักษณะด้านทัศนคติ ก็เป็นบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อโลก ต่อสังคม ต่อบุคคลและต่ออาชีพของตน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะบทบาททางการเมืองของสตรีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

ผู้บริหารสตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะในการบริหารงาน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ความสามารถในการประสานงานทั้งในและนอกพื้นที่ ความสามารถในการบริหารจัดการ การได้รับความยอมรับนับถือจากชาวบ้าน การรักษาคำพูด การมีประวัติการทำงานเพื่อส่วนรวมมายาวนาน และสามารถลงพื้นที่ได้ตลอดเวลา มีความอดทนและแข็งแรง โดยมีบุคลิกภาพเฉพาะตัวคือเป็นคนคล่องแคล่ว ชัดเจน และแม้ว่าจะดูเป็นคนที่มีบุคลิกน่าเกรงขาม แต่มีการนำเสนอปัญหาด้านบทบาทของผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ในประเด็นปัญหาเรื่องของการรักสวยรักงาม ความไม่อดทนต่อความลำบากต่าง ๆ ในพื้นที่ การไม่กล้าตัดสินใจ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องการการตัดสินใจในภาวะเร่งด่วน การมีลักษณะของความเป็นคนละเอียด จู้จี้ รวมถึงความไม่แข็งแรงของสภาพร่างกายเพื่อเปรียบเทียบกับเพศชาย เป็นต้น โดยในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนต่างไม่ได้ต้องการให้เพศหญิงมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงเท่ากับเพศชายแต่อย่างใด เพราะทั้ง 2 เพศ มีคุณลักษณะหรือข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน โดยแม้เพศชายจะแข็งแรงกว่า แต่ก็มีรายละเอียดรอบคอบน้อยกว่า เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย มีบทบาททางด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากผู้บริหารสตรีมีการปฏิบัติงานร่วมกันได้มีการกระตุ้นให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและยังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงานด้วยตนเองริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมไทยปัจจุบันสตรีได้ก้าวเข้ามาสู่เส้นทางทางการเมืองและการบริหารงานในตำแหน่งสำคัญ จะเห็นได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันสตรีได้ก้าวเข้ามาสู่เส้นทางทางการเมืองและการบริหารในตำแหน่งสำคัญ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ทั้งนี้บทบาทด้านการเปลี่ยนของสตรีทั้งจากประสบการณ์ในการทำงาน การลงมือทำงานด้วยตนเอง ความตั้งใจ ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงทำให้องค์กรได้รับรางวัลระดับต่างๆ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนา โดยการจัดองค์การที่เป็นระบบโดยทุกฝ่ายจะทำงานประสานสัมพันธ์กันและมีการสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในอาชีพอีกทั้งให้กำลังใจสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานจนสำเร็จด้วยดี มีการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีการกระตุ้นและสร้างความรู้สึกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นผู้ประสานงานที่ดีทั้งภายในองค์กรและนอกองค์กร ส่วนปัญหาที่ผู้บริหารเกิดขึ้นเกิดจากความเห็นต่างกันและความไม่ชัดเจนของข้อมูลโดยผู้บริหารสตรีใช้หลักประนีประนอมในการแก้ปัญหา ใช้การพูดคุยให้เข้าใจตรงกันในการแก้ปัญหาและทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย บริหารงานเป็นไปตามสอดคล้องกับแนวคิดของปฐมพงษ์ มโนนาถ (2555, 93) ที่กล่าวว่า “สังคมไทยถูกทำให้เชื่อว่าเราต้องการรัฐธรรมนูญ เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้วเดี๋ยวอะไรก็จะดีขึ้นมาเอง ลัทธิรัฐธรรมนูญนิยมได้ปลั่งรัศมีคบบังประเด็นอื่นๆ ที่ควรทำก่อนหรือทำควบคู่กันไปกับการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ

โดยเฉพาะการปฏิรูปความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทย อาจจะเป็นเพราะว่าประเด็นหลังนี้ทำได้ยากกว่าและใช้เวลานาน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว อะไรที่แก้ยากแก้ช้านก็ยิ่งต้องเริ่มให้เร็ว เพราะยิ่งเริ่มช้ากว่าจะแก้ปัญหาก็ยิ่งนานเข้าไปอีก...” และอรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2548, 104) ได้กล่าวว่า ความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในชนบทอย่างที่เราทั้งสองท่านได้นำเสนอไปว่ามีความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งทำให้คนบางกลุ่มมีโอกาสและสูญเสียโอกาสในระดับที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ และกลุ่มแต่ละคนที่เริ่มมีโอกาสนี้ เริ่มไปจับตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมแบบใหม่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดตำแหน่งแห่งที่ เช่น ในบางพื้นที่ที่ศึกษาทำให้เห็นว่ามีการรับจ้างพ่นยาอย่างเดียว

2. บทบาทด้านความร่วมมือในองค์กร ผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย ความเป็นผู้นำด้านการสร้างความร่วมมือในองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะมีบทบาทสำคัญในการให้ขวัญกำลังใจในการทำงานแก่บุคลากรในสังกัดอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง เพราะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทีมงาน ให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมคิด ร่วมกันวางแผนในกิจกรรมต่าง ๆ เกิดการทำงานเป็นทีม เกิดบรรยากาศความร่วมมือและแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสตรีจัดลำดับความสำคัญของงานรวมถึงปัญหาและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีปรับปรุงประสิทธิภาพของงานโดยคำนึงถึงว่าในการปฏิบัติงานต้องมีข้อมูลที่ต้องรวดเร็วเหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดของ Likert (1967, 90-95) ที่ได้แสดงสาระสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า

2.1 ผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถกเถียงปัญหากับตนได้ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต่างยอมรับนับถือและไว้วางใจกัน

2.2 ผู้บังคับบัญชากระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารกิจการขององค์กร กระตุ้นให้เกิดเจตคติในการถือคุณลักษณะการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

2.3 ระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรมีความคล่องตัวเป็นไปได้อย่างอิสระทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ ข่าวสารภายในองค์กรมีความถูกต้องเพียงพอเชื่อถือได้

2.4 ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเปิดเผยและโดยกว้างขวางเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์การการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร

2.5 การตัดสินใจต่าง ๆ กระทำโดยกลุ่มในทุกระดับขององค์กร

2.6 เปิดโอกาสให้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมากขึ้นและถูกต้องตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

2.7 การควบคุมงานลักษณะกระจายไปในหมู่ผู้ร่วมงานให้มีการควบคุมกันเองและเน้นเรื่อง การแก้ปัญหาเป็นหลัก หลีกเลี่ยงการควบคุมด้วยวิธีตำหนิหรือดูว่ากล่าว

2.8 ผู้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญของการพัฒนาพนักงานโดยการฝึกอบรมเพื่อให้การทำงาน มีผลงานสูงสุดและสำเร็จตามเป้าหมาย จากการสัมภาษณ์ถึงบทบาทด้านความร่วมมือในองค์กรของผู้บริหาร

สตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารสตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย สามารถบริหารพัฒนาท้องถิ่นและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและเรียบร้อยซึ่งเป็นไปตามวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสตรี สอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำแบบใหม่ (The New Leadership Paradigm) ของ Belasco & Stayer (1993) ที่ว่าผู้นำต้องโอนความเป็นเจ้าของให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (Transfer Ownership) ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องสร้างจิตสำนึกว่าความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานเป็นของผู้ปฏิบัติงานนั่นเอง มี 2 แบบคือ แบบที่ 1 ผลการปฏิบัติงานเป็นความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานผู้ทำงานใดเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบมากที่สุดในงานนั้นจะต้องมีความเชี่ยวชาญในงานนั้น ๆ และสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่าทำอย่างไรงานถึงจะออกมาดีและมีประสิทธิภาพ แบบที่ 2 ความรับผิดชอบต่อการให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของผู้นำ ผู้นำจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงานการที่ผู้นำได้สนทนากลึกกับผู้ปฏิบัติงานนั้นทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้นำกับผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานของตนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จในการพัฒนาหน้าที่ความรับผิดชอบในการโอนความเป็นเจ้าของให้แก่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นหากจะพิจารณาถึงบทบาทด้านความร่วมมือในองค์กรของผู้บริหารสตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายก็สามารถสรุปได้ว่า ในด้านความร่วมมือในองค์กรไม่ได้ด้อยกว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเพศชายแต่อย่างใดและเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลด้านผลงานต่าง ๆ ของผู้บริหารสตรีดังที่ได้รับจากผู้ให้สัมภาษณ์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นผู้บริหารสตรีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายจัดได้ว่าเป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพสูงทีเดียว

2.9 การสนับสนุนทางสังคมของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านข้อมูล ข่าวสาร ด้านวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรู้ความสามารถ และด้านอารมณ์และจิตใจมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในการบริหารงานในองค์กร ภาครัฐ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการหรือการนำ และด้านการควบคุมและยังสอดคล้องกับงานวิจัย สุภาพรรัตน์ สุขพุ่ม (2547) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนกรุงเทพมหานครต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นว่า สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี โดยตัวแปรอิสระ 16 ตัวแปร มาร่วมพิจารณา พบว่า มีเพียง 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับสตรีและการเมือง ควรมีการประเมินสถานการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี มีการส่งเสริมหรือให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรของประชาชน ร่วมกับการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่มีความถูกต้องชัดเจนเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีต่อไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Rozeell (2002, 112-114) ได้ทำวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพในเรื่อง “Helping Women Run and Win: Feminist Groups, Candidate Recruitment and Training” ซึ่งเป็นการศึกษาการแต่งตั้งตัวแทนสมัครรับเลือกตั้งและโปรแกรมการฝึกอบรมในองค์กรสตรีชั้นนำ 4 องค์กร ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทำการ

เลือกตั้งและตรวจสอบวรรณกรรมที่ชี้ให้เห็นความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์กร ในกิจกรรมการเลือกตั้งและ
ความเห็นพ้องในความสำคัญของอนาคตของความพยายามโดยกลุ่มสตรีเป็นการวิจัยแบบประเมินผล พบว่า
กิจกรรมการเลือกตั้งมีอิทธิพลต่อการดำเนินการทางการเมืองอย่างแท้จริง

3. บทบาทด้านสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยน พบว่าผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดเชียงราย ผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงรายส่งเสริมให้บุคลากรมีการ
แลกเปลี่ยนสื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพ
การสื่อสาร เช่น กลุ่มไลน์ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในการสื่อสาร เป็นต้น อีกทั้งยังสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรจน
กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ทำให้มีการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนและรับทราบข้อมูลข่าวสารทั้งภายใน
และภายนอกองค์กรเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ Burns (1978,
3 อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำว่า หมายถึง การที่ผู้นำทำให้ผู้ตามสามารถ
บรรลุจุดมุ่งหมายที่แสดงออกถึงค่านิยม แรงจูงใจ ความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวังทั้งในของ
ผู้นำและผู้ตาม Burns เห็นว่า ภาวะผู้นำเป็นปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความแตกต่างกันในด้านอำนาจ ระดับ
แรงจูงใจ และทักษะเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งก็คือการมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional
Leadership) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ผู้นำติดต่อกับผู้ตาม เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ผู้นำจะใช้รางวัล
เพื่อตอบสนองความต้องการและเพื่อแลกเปลี่ยนกับความสำเร็จในการทำงาน ถือว่าผู้นำและผู้ตามมี
ความต้องการอยู่ในขั้นแรก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตา จินดาพรหม และ โชติมา แก้วกรอง (2556)
ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตก
ผลการวิจัย พบว่า (1) สตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตกมีส่วนร่วมทาง
การเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยระดับการศึกษา ต่างกัน ส่งผลต่อการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง
แตกต่างกันปัจจัยอาชีพและปัจจัยพื้นภูมิต่างกัน ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
แตกต่างกัน และปัจจัยการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง ต่างกันส่งผลต่อการลงคะแนน
เสียงเลือกตั้ง และด้านการสนับสนุนพรรคการเมืองแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยความสำนึกทางการเมือง
มีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก และ (3) ประเด็นปัญหาและ
อุปสรรคของสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า สตรีไทยส่วนใหญ่ต้องรับภาระในการดูแลครอบครัว
และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองน้อย และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ
Sergiovanni, Kelleher, McCarthy & Fowler (2004, 168-169) ได้ศึกษางานวิจัยที่เปรียบเทียบพฤติกรรม
ของครูใหญ่สตรีกับครูใหญ่ผู้ชายจำนวนหนึ่ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปว่าครูใหญ่สตรีมีแนวโน้มใช้พฤติกรรม
แบบประชาธิปไตย และสตรีมีพฤติกรรมการบริหารที่มีประสิทธิผลน้อยกว่าผู้ชาย จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า
สิ่งที่ครูใหญ่สตรีแสดงออกเด่นกว่าผู้ชาย คือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และในแง่ของข้อมูลข่าวสาร
สตรีมุ่งความสนใจที่วัตถุประสงค์การสอน ความก้าวหน้าของผู้เรียนและการประเมินผลการเรียนมากกว่าผู้ชาย

4. บทบาทด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร พบว่าผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย มีบทบาทด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลมาก่อนอารมณ์ ส่งเสริมให้บุคลากรคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งสร้างบรรยากาศการทำงานภายในองค์กรให้มีลักษณะเป็นเพื่อนร่วมงานมากกว่าการเคารพเชื้อพัง เมื่อถึงเวลา มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมก็มีการสร้างความเข้าใจให้บุคลากรเห็นถึงเหตุผลที่จำเป็นและประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร การสร้างความเข้าใจให้บุคลากรเห็นถึงเหตุผลที่จำเป็นและประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กรและมีการปรับโครงสร้างหน่วยงานให้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรี วิวัฒนปฐพี (2551) ได้ศึกษากระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษากระบวนการสร้างผู้นำสตรี ปัจจัยที่เป็นภาวะคุกคามและปัจจัยที่เป็นภาวะส่งเสริมการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน ข้อมูลได้จากการศึกษาภาคสนามเป็นหลัก โดยการสัมภาษณ์ สังเกต และบันทึกชีวประวัติ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สตรีชาวอีสานที่เป็นผู้นำทางการเมือง และผู้นำทางการศึกษา ช่วงปี พ.ศ. 2544- พ.ศ. 2548 โดยการสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 14 คน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม สกลนคร ศรีสะเกษ และ จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย ปรากฏ ดังนี้ กระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสานสามารถแบ่งได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการเริ่มต้นเข้ามา มีบทบาทสำคัญในสังคม เกิดจากต้นทุนชีวิตแรกเริ่มในวัยเด็กผ่านการเรียนรู้ สังคม ประสพการณ์ และสร้างตนเองก้าวสู่บทบาทผู้นำ ขั้นตอนที่สองผู้ที่เป็นทายาทของผู้นำด้านการเมือง ได้อานิสงส์จากการสะสมบารมีของต้นตระกูล และได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ส่วนผู้นำด้านการบริหารการศึกษาเข้ามา มีบทบาทของผู้นำได้นั้น เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของความสำเร็จในชีวิต หน้าที่ และภาระงาน ขั้นตอนที่สาม กระบวนการการเป็นผู้นำด้านการเมือง ต้องใช้วิธีการสร้างกระแสศรัทธา และความเชื่อมั่นจากประชาชน ช่วงชิงพื้นที่ระหว่างนักการเมืองด้วยกัน ผลักดันตนเองเข้าสู่บทบาทผู้นำผ่านสื่อทุกรูปแบบ มุ่งเจาะลึกประชาชนในระดับรากหญ้า และข้าราชการระดับกลาง ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่ก้าวสู่บทบาทผู้นำเกิดจากการผลักดันของผู้ใกล้ชิด และการใช้ประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ของคู่ครองเป็นบันได ก้าวสู่การเป็นผู้นำ ขั้นตอนที่สี่เป็นการคงไว้ซึ่งศักยภาพของการเป็นผู้นำทั้งด้านการเมือง และผู้บริหารการศึกษา โดยการสร้างเครือข่ายทีมงานที่เข้มแข็ง เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน หรือผู้ได้บังคับบัญชาและมีสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ขั้นตอนที่ห้าเป็นขั้นของความสำเร็จคือ สามารถทำให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง การได้รับการยอมรับ และการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมปัจจัยที่เป็นภาวะคุกคามการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน ได้แก่ ค่านิยมดั้งเดิมของสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งระหว่างผู้นำกับผู้ตาม การขาดความรู้กับประสพการณ์ และการสูญเสียความเป็นส่วนตัว ปัจจัยส่งเสริมการสร้างผู้นำสตรี ได้แก่ ความรู้ ทักษะวิชาชีพ บุคลิกภาพที่ดี มีฐานะครอบครัวที่ดี การสนับสนุนจากเครือญาติ และบริวารแวดล้อม และการมีพี่เลี้ยงดี โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ทำให้เข้าใจว่าหากต้องการเป็นผู้นำสตรีต้องเกิดขึ้นจากการมีทุนชีวิตที่สมบูรณ์เพียบพร้อมได้เต้าไปตามลำดับขั้นตอนของชีวิตและหน้าที่ การงาน และทำประโยชน์ให้สังคมจึงจะประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำ

สรุป

ผู้วิจัยได้ข้อสรุปประเด็นสำคัญดังนี้ ต้องมีการทำงานเป็นทีม การสร้างทีมงาน สร้างระบบการทำงานระหว่างผู้บริหารระดับสูงและระดับรองลงมาให้เป็นทีมเดียวกัน มีใช้นาย-ลูกน้อง โดยยึดหลักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งทีมงานที่ต้องดูแลและให้ความเสมอภาคนั้นเราต้องสร้างทีมงานให้เขามีความรู้สึกว่าผู้บริหารคือพวกเดียวกัน เป็นสมาชิกในครอบครัวเปรียบได้เหมือนผู้บริหารเป็นต้นไม้ที่จะให้ทีมงานโดยตัว ทีมงานเป็นเมล็ดที่จะเกิดขึ้นได้อย่างงดงามสนับสนุนผู้ร่วมงานให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในเรื่องงานได้อย่างเต็มที่ ในการปรึกษาหารือเพื่อระดมความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจของผู้ร่วมงานและไม่ก้าวก่ายงานจนเกินไป เพราะอาจจะส่งผลให้งานของหน่วยงานเสียหายได้ และบทบาทความเป็นผู้นำทางการบริหารนั้นในการทำงานของนักบริหารเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายได้ต้องเป็นการทำงานเชิงรุก นักบริหารที่จะก้าวไกลต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทำงานเชิงป้องกันปัญหาของสังคม ทุ่มทางด้านจิตใจทำงานเป็นทีมไม่โดดเดี่ยว โดยดึงหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม และการทำงานต้องเป็นลักษณะบูรณาการและปรับเปลี่ยนจากการมีส่วนร่วมมาเป็นหุ้นส่วนร่วมกันบทบาทความเป็นผู้นำทางการบริหารต้องมีความเป็นตัวของตัวเองโดยเฉพาะความมุ่งมั่นและความตั้งใจทำในสิ่งที่รับผิดชอบและต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองตัดสินใจไปในงานที่ทำและเมื่อสั่งงานแล้วต้องมีการติดตามงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทัน่วงที ทำงานตามความถนัดหรือตามสามารถของตนเอง และการที่จะให้ผู้อื่นยอมรับในความเป็นผู้นำของตนเองนั้น ก็ต้องพยายามนำเอาความคิดของตนเองให้กลายเป็นความคิดเห็นของผู้ร่วมงานและนำความคิดเห็นของตนเองไปเป็นความคิดเห็นขององค์กร โดยการสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ในการทำงานทั้งในระดับกอง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานอื่นๆ เป็นการร่วมมือกันทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรวมพลังในการหาหนทางแก้ไขปัญหาร่วมกันทุกเดือน และจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประชุมร่วมกัน ดูงานเปรียบเทียบการทำงานในลักษณะเดียวกันของหน่วยงานอื่นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป และในขณะเดียวกันต้องยึดหลักความเสมอภาคและความยุติธรรมในการประเมินผลทำงาน ปฏิบัติงานด้านต่างๆ ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบโดยต้องมีเกณฑ์ที่จะพิจารณาด้านความรู้ ความสามารถ ผลงานและประสบการณ์ในการทำงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายซึ่งถือเป็นกำลังใจในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ต้องไม่แบ่งแยกเรื่องเพศ และการให้ความสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรู้ก้าวหน้าทันเหตุการณ์นั้นก็เป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ลูกน้องได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อให้มีวิสัยทัศน์เฝ้าหาความรู้และปรับปรุงให้มีมนุษยสัมพันธ์ในการรับใช้ประชาชนต่อไป

บทบาทผู้บริหารสตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทด้านความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำสุด เนื่องจากการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย มีผู้บริหารเป็นสตรีเข้ามาบริหารงานมาโดยตลอด ดังนั้นอาจขาดความริเริ่มใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์จากหน่วยงาน และแบบอย่างของผู้นำในการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ชาย

จึงทำให้ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อองค์กร ดังนั้นผู้บริหารสตรีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย จึงควรมีสร้างความเข้าใจให้บุคลากรเห็นถึงการเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงด้านเพื่อเพิ่มทักษะในการบริหารงาน และเพื่อบูรณาการมิติผู้บริหารสตรีตลอดไปถึงการปรับเปลี่ยนงานด้านการวางแผนให้มาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำพยายามเปลี่ยนแปลงผู้ตามให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความไว้วางใจ เกิดความจงรักภักดีและเชื่อถือในตัวผู้นำเกิดความคล้อยตาม พยายามแก้ปัญหาในการปฏิบัติ เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบและยอมอุทิศตนเพื่อองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำการเปลี่ยนผู้นำที่ดี จึงต้องมีความสามารถในการจูงใจคนให้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้คนรู้สึกอยากจะทำตามไปทุกหนทุกแห่งขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมลูกน้องให้ได้แสดงออกถึงความรู้สึกความสามารถ ให้มีโอกาสดำเนินงานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ต้องสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่อบอุ่น ซึ่งจะส่งผลให้ลูกน้องเกิดความรักความผูกพันต่อองค์กร

ลักษณะของความเป็นผู้นำสตรี ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้วยความมีลักษณะเฉพาะของความเป็นผู้หญิง ดังนั้นจึงทำให้เกิดประเด็นปัญหาเรื่องความรักสวयรักงาม ความไม่อดทนต่อความลำบากในพื้นที่ ขาดค่านิยมของสังคมที่ผู้หญิงเชื่อมโยงกับงานรวมไปถึงขาดความรู้และข้อมูลพื้นฐานของงาน บทบาทสตรีเพิ่มมากขึ้นบนเวทีโลก ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นของบทบาทสตรีในหลาย ๆ ด้าน แต่เรายังคงเห็นสตรีที่ก้าวสู่ระดับผู้นำในหลายภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทย รวมถึงในเอเชียและประชาคมโลก แต่ก็ยังอยู่ในสัดส่วนที่น้อยอยู่ ปัจจุบันประเทศไทยใช้แผนพัฒนาสตรีที่เชื่อมโยงจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งมุ่งเน้นความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย รวมถึงการใช้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้เป็นกองทุนในการขับเคลื่อนงานเพื่อพัฒนาให้กับสตรีไปสู่ธรรมมากยิ่งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือสตรีกลุ่มที่ด้อยโอกาส และถูกระงับความรุนแรง พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิของตนเองสามารถใช้ชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรี และรวมถึงการสร้างโอกาสให้กับสตรีมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และส่งเสริมให้สตรีมีบทบาททั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และยังรับฟังความคิดเห็นของสตรีในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะร่วมกันในการแก้ไขและบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อกำหนดและข้อกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาของสตรีนั้นเดินไปได้อย่างสมศักดิ์ศรี มีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันนับเป็นโอกาสของสตรีไทยในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้กับตนเองและองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- เกศรี วิวัฒน์ปฐพี. (2551). *กระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐมพงศ์ มโนหาญ. (2555). *การเมืองเรื่องการเลือกตั้งบนวิถีความเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบท (ปี พ.ศ. 2520 – 2554) : กรณีศึกษาตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยมหาบัณฑิต สกว.

- มัลลิกา ดันสอน. (2545). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2551). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง Transformational Leadership Theory**. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2559, จาก http://202.28.8.55/HR/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=15.
- ศุภพรรัตน์ สุขพุ่ม. (2547, กรกฎาคม). ความคิดเห็นของประชาชนกรุงเทพมหานครต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี. **รัฐสภาสาร**. 52(7), 141-157.
- สุกฤตา จินดาพรม และ โชติมา แก้วกรอง. (2556). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของภูมิภาคตะวันตก. **วารสารการเมืองการปกครอง การจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. 3(2), 118-133.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2548). **ระบอบทรัพย์สินในชนบทภาคเหนือของประเทศไทยในประวัติศาสตร์ความคิดไทยกับแนวคิดชุมชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale. In Fishbein, M (Ed.). **Attitude Theory and Measurement**. (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Belasco, J. A. & Stayer, R. C. (1993). **Flight of the Buffalo: Soaring to Excellence, Learning to let Employees Lead**. New York: Warner Books.
- Rozeell, M. J. (2002). **Helping women run and win: feminist groups, candidate recruitment and training**. Retrieved December, 18, 2014, from <http://www.westga.edu/~wandp/abs21.htm>.
- Sergiovanni, T. J. ; Kelleher, P. ; McCarthy, M. M. & Fowler, F. C. (2004). **Educational Governance and Administration**. (5th ed.). Boston: Pearson Education.